

QASHQARYO VILOYATINING IQTISODIY O‘SISHINI TA’MINLASHDA XORIJIY INVESTITSIYALARNI O‘ZLASHTIRISHNING IQTISODIY TAHLILI

Azimov Allaberdi O‘rinovich

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti
NTM “Iqtisod” kafedrası katta o‘qituvchisi
ORCID: 0009-0002-2617-8731

Begaliyeva Madina Abdusamatovna

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti
NTM “Iqtisod” kafedrası o‘qituvchisi
ORCID: 0009-0006-7195-0793

Аннотация

Mazkur maqolada Qashqadaryo viloyatida xorijiy investitsiyalarni o‘zlashtirish holati tahlil qilinib, erishilgan natijalar hamda mavjud muammolar yoritilgan. Investitsiyalarni jalb qilish bo‘yicha amalga oshirilgan ishlar natijasida so‘nggi uch yilda 4 barobar va o‘tgan yilga nisbatan 2 barobar o‘sishga erishilgani qayd etilgan. Shuningdek, investitsiya muhitini yanada yaxshilash, infratuzilmani rivojlantirish, mahalliy va xorijiy investorlar hamkorligini mustahkamlash bo‘yicha muhim takliflar ilgari surilgan. Ushbu hujjat viloyatda investitsion jozibadorlikni oshirishga qaratilgan strategik yo‘nalishlarni belgilashda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar: xorijiy investitsiyalar, investitsion muhit, investitsiyalarni jalb qilish, iqtisodiy o‘sish, infratuzilma, biznes rivojlanishi, mahalliy hamkorlik, investitsiya strategiyasi, huquqiy baza, investitsiya monitoringi.

Аннотация

В данной статье проанализировано текущее состояние освоения иностранных инвестиций в Кашкадарьинской области, освещены достигнутые результаты и существующие проблемы. Отмечено, что за последние три года объём инвестиций увеличился в 4 раза, а по сравнению с прошлым годом — в 2 раза. Также представлены предложения по улучшению инвестиционного климата, развитию инфраструктуры и укреплению сотрудничества между местными и иностранными инвесторами. Данный материал имеет важное значение для определения стратегических направлений повышения инвестиционной привлекательности региона.

Ключевые слова: иностранные инвестиции, инвестиционный климат, привлечение инвестиций, экономический рост, инфраструктура, развитие бизнеса, местное сотрудничество, инвестиционная стратегия, правовая база, инвестиционный мониторинг.

Abstract

This article analyzes the current state of foreign investment assimilation in the Kashkadarya region, highlighting the achieved results and existing challenges. It is noted that over the past three years, investments have increased fourfold, and doubled compared to the previous year. The article also presents key proposals to improve the

investment climate, develop infrastructure, and strengthen cooperation between local and foreign investors. This document plays a vital role in shaping strategic directions for enhancing the region's investment attractiveness.

Keywords: foreign investment, investment climate, investment attraction, economic growth, infrastructure, business development, local cooperation, investment strategy, legal framework, investment monitoring.

KIRISH

Xorijiy investitsiyalar-chet el investorlari tomonidan yuqori darajada daromad olish, samaraga erishish maqsadida mutlaq boshqa davlat iqtisodiyotining, tadbirkorlik va boshqa faoliyatlariga safarbar etadigan barcha mulkiy, moliyaviy, intellektual boyliklaridir. Chet el investitsiyalari ichki investitsiyalardan farqli holda tashqi moliyalashtirish manbaiga kiradi. Ular milliy iqtisodiyotga chetdan, ularning kelishini rag'batlantirgan holda jalb qilinadi. Lekin chet el kapitalini jalb qilishning hamma shakllari ham moliyalashtirishning tashqi manbai bo'lmazligi mumkin. Bu birinchi navbatda foiz to'lovlari bilan qaytarishni talab etadigan kreditlar va qarzlarga taalluqli. Chunki, chet el kreditlari va xalqaro moliya institutlari qarzlari ma'lum vaqt o'tgach asosiy qarz bilan birga belgilangan foizlarining qaytarilishini talab etadi. Chetdan jalb etiladigan xorijiy investitsiyalar bilan chet eldan kiritiladigan kreditlarning o'ziga xos farqlari mavjuddir. Bu borada xorijiy investitsiyalar risklar doirasi bilan chet el kreditlari risklari kengligi farqlanadi.

ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 20-martdagi yig'ilishida to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni o'zlashtirish holati tanqidiy tahlil qilinib, investitsiya loyihalarini amalga oshirish va xorijiy investitsiyalarni jalb etishni jadallashtirish masalalari muhokama qilingan[1].

Adabiyotlarni ko'rib chiqish shuni ko'rsatdiki, viloyatlarda joriy yilda xorijiy investitsiyalarni o'zlashtirish holati bo'yicha quyidagi manbalar mavjud: 2023-yilda M.Ahmadova va D.Akabirxodjayeva "O'zbekiston Respublikasiga xorijiy investorlarni jalb qilish va investitsiyalarni boshqarish usullari" mavzusidagi maqolada xalqaro investitsiyalarning iqtisodiy mohiyati va AQSh tajribasi tahlil qilinib, O'zbekistonga xorijiy investorlarni jalb qilish va investitsiyalarni boshqarish usullari o'rganilgan[2].

Bundan tashqari J.Erdanov va M.Mirzayevlarning "O'zbekistonning barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlashda xorijiy investitsiyalarni jalb qilish samaradorligini oshirish masalalari" mavzusidagi maqolada mamlakatning barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlash, xorijiy investitsiyalarni jalb etish va korxonalar investitsiya faolligini oshirish yo'llari asoslab berilgan[3].

O'zbekiston Respublikasining «Investitsiya va investitsiya faoliyati to'g'risida»gi qonuniga ko'ra, to'g'ridan to'g'ri chet el investitsiyalari-chet ellik investorning hukumat kafolatlarisiz, tavakkalchilik sharoitlarida o'z mablag'lari yoki qarz mablag'lari hisobidan investitsiyalari (2019) [4].

A.Sh.Bekmurodov (2012) fikricha, to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar-investorga korxonani nazorat qilish huquqini beruvchi kapitalni to‘g‘ridan-to‘g‘ri eksport qilish va shu bilan korxonaga asosiy bosh kompaniyasining xorijiy shuba korxonasiga aylanadi [5].

B.A.Vaxobov (2010) esa to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar-investorga iqtisodiy faoliyati ustidan ta‘sirchan nazorat etish imkonini beradigan investorning uzoq muddatli, firmaning kamida 10 foizi ulushiga yoki aksiyadorlar kapitaliga egalik qilishiga imkon beradigan investitsiyalardir, deb ta‘kidlaydi [6].

A.S.Azizov (2021) to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar atamasini, avvalo, xo‘jalik faoliyati ustidan qisman yoki to‘liq nazoratni ta‘minlash orqali xorijiy korxonaga investitsiya sifatida tushunish kerakligini ta‘kidlaydi [7].

METODOLOGIYA

Ushbu maqolani tayyorlash jarayonida tadqiqot metodologiyasining ushbu mavzu uchun eng maqbul deb topilgan usullari qo‘llanilgan. Mazkur maqolani yozishda statistik kuzatuv, eksperimental va amaliy tahlil, taqdim etilgan investitsiya loyihalarini baholash, iqtisodiy hisobotlar va davlat statistikasi ma‘lumotlarini qayta ishlangan va tahlil qilingan.

TAHLIL VA NATIJALAR

2024-yilda viloyatda tarmoq korxonalari bilan birgalikda 2,7 mlrd. dollarlik to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar va kreditlar o‘zlashtirildi. Shundan, viloyatning ulushi 159 ta investitsiya loyihalarida 750 mln. dollar to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar va kreditlar o‘zlashtirildi (Reja 552 mln. dollar, Ijro 136%). (2023-yilda 377 mln. dollar o‘zlashtirilgan, o‘shish 2 barobar). O‘zlashtirilgan investitsiyalar asosan, Xitoy (381 mln. doll.), Rossiya (173 mln. doll.), Turkiya (112 mln. doll.), Germaniya (61 mln. doll.), Singapur (57 mln. doll.) va boshqa davlatlar hissasiga to‘g‘ri keldi (1-jadval).

1-jadval

O‘zlashtirilgan xorijiy investitsiyalar 2024-yil hisobida¹

№	O‘zlashtirilgan investitsiyalar	Miqdori (mln.AQSH dollari).	Jami kiritilgan to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar nisbatan ulushi (%)
1.	Xitoy	381,0	48,6
2.	Rossiya	173,0	22,1
3.	Turkiya	112,0	14,3
4.	Germaniya	61,0	7,8
5.	Singapur	57,0	7,3

2024-yilda O‘zbekiston Respublikasi iqtisodiyot tarmoqlariga o‘zlashtirilgan xorijiy investitsiyalar va ishga tushirilgan loyihalar doirasida 16 mingdan ortiq ish o‘rinlari yaratildi, 1465,0 mln.AQSH dollaridan ortiq byudjet tushumlari ta‘minlanadi (2-jadval).

Investitsiya o‘zlashtirilgan loyihalar Kasbi tumanida “Indorama agro” XK tomonidan qiymati 31,5 mln. dollarlik 1 ming gektar tomchilatib sug‘orish va

¹ Viloyat investitsiya boshqarmasi ma‘lumotlari asosida muallif ishlanmasi

agrologistika tashkil etish loyihasida 29 mln. dollar o'zlashtirilgan ,natijada, ish o'zni 55 ta, 1,8 ming gektar maydonlarda suv tejevchi texnologiyalar joriy etildi va lazerli tekislandi.

2-jadval

Joriy yildagi byudjet tushumlari va yaratilgan ish o'rinlari tahlili¹

№	O'zlashtirilgan xorijiy investitsiyalar	Byudjet tushumlari (mln.AQSH dollari).	Ish o'rinlari yaratildi (ming dona)	Jamiga nisbatan byudjet tushumlari %
	Jami	1465,0	16000	
	Shundan:			
1	Kasbi tumanida "Indorama agro" XK	31,5	55	21,5
2	Kosonda "Bunyodkor" MChJ	50,0	150	34,1
3	Shahrisabz sh.da "Shahrisabz med sentr" MChJ	19,0	130	13,0
4	Qarshida "Qarshi agro klaster" MChJ	17,4	45,0	11,9
5	Kichik korxonalar va boshqalar	20,5	15620	13,7

Kosonda "Bunyodkor" MChJ tomonidan qiymati 50 mln. dollarlik matoni bo'yash va oqartirish loyihasida 19,5 mln. dollar o'zlashtirilgan (Niderlandiya, Turkiya, Italiya), ish o'zni 150 ta, yiliga 25 tonna buyoq, trikotaj va to'qimachilik matolariga gul bosish yo'lga qo'yildi. Shahrisabz shahrida "Shahrisabz med sentr" MChJ tomonidan qiymati 19 mln. dollarlik zamonaviy tibbiyot markazi tashkil etish loyihasida 16 mln. dollar o'zlashtirilgan, ish o'zni 130 ta, 260 o'rinli shifo maskani tashkil etildi.

Qarshida "Qarshi agro klaster" MChJ tomonidan qiymati 17,4 mln. dollarlik ip-kalava ishlab chiqarishni tashkil etish loyihasida 15,4 mln. dollar o'zlashtirilgan, ish o'zni 45 ta, yillik quvvat 7 ming tonnani tashkil etadi.

Qarshi shahrida "Alp texno servis" XK tomonidan qiymati 11,2 mln. dollarlik televizor ishlab chiqarishni kengaytirish loyihasida 11,2 mln. dollar o'zlashtirilgan, ish o'zni 30 ta, yillik quvvat 1,2 ming dona va shu kabi boshqa loyihalar hisobiga xorijiy investitsiyalar o'zlashtirildi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Qashqadaryo viloyatida joriy yilda xorijiy investitsiyalarni o'zlashtirish jarayoni tahlil qilinib, bir qator muhim xulosalar chiqarildi. Investitsiya jalb etish va ularni samarali o'zlashtirish bo'yicha olib borilgan ishlarga qaramay, hali to'liq foydalanilmagan imkoniyatlar mavjud. Xususan, ba'zi loyihalar amalga oshirish jarayonida hujjatlashtirish, infratuzilma va mahalliy hamkorlik borasida qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Shuningdek, investorlar uchun qulay shart-sharoitlarni yaratish, investitsiya muhitini yanada yaxshilash talab etiladi.

¹ Viloyat investitsiya boshqarmasi ma'lumotlari asosida muallif ishlanmasi

Qashqadaryo viloyatida joriy yilda xorijiy investitsiyalarni o'zlashtirishni oshirish uchun quyidagilarga ahamiyat qaratilishi lozim:

Normativ-huquqiy bazani takomillashtirish – xorijiy investorlar uchun imtiyoz va kafolatlarni oshirish, ruxsatnomalar olish jarayonini soddalashtirish.

Infratuzilmani rivojlantirish–sanoat hududlarida kommunikatsiya tarmoqlarini yaxshilash, logistika va transport tizimini modernizatsiya qilish.

Investitsiya muhitini oshirish–byurokratik to'siqlarni kamaytirish va investorlar uchun bir darcha tamoyili asosida xizmat ko'rsatish tizimini kengaytirish.

Mahalliy korxonalar bilan hamkorlikni rivojlantirish–xorijiy investitsiyalarni jalb etish bilan birga, mahalliy tadbirkorlar bilan hamkorlikda qo'shma loyihalarni yo'lga qo'yish.

Ishchi kuchini rivojlantirish–xorijiy investorlar uchun zarur bo'lgan malakali ishchi kuchini tayyorlash, ta'lim va kasb-hunar o'qitish dasturlarini kengaytirish.

Reklama va targ'ibot ishlarini kuchaytirish–viloyatning investitsiyaviy jozibadorligini xalqaro darajada targ'ib qilish, yirik biznes forumlar va ko'rgazmalar tashkil etish.

Monitoring tizimini joriy etish–xorijiy investitsiyalar o'zlashtirish jarayonini doimiy nazorat qilib borish, muammolarni tezkorlik bilan hal qilish tizimini yo'lga qo'yish.

Ushbu takliflar amalga oshirilsa, viloyatda xorijiy investitsiyalar hajmi sezilarli darajada ortadi, iqtisodiyot tarmoqlari rivojlanadi va yangi ish o'rinlari yaratilishiga xizmat qiladi.

So'nggi natijalar: Investitsiyalarni jalb qilishda so'nggi uch yilga nisbatan 4 barobar va o'tgan yilga nisbatan 2 barobar o'sishga erishildi. Bu viloyatning investitsiyaviy jozibadorligi oshib borayotganidan dalolat beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Sh.Mirziyoyev O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 20-martdagi yig'ilishidagi nutqi <https://www.gazeta.uz/oz/2019/03/21/investitsiya-tanqid/>

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 23-oktyabr PF-5853-son "O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020-2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmoni <https://lex.uz/docs/4567334>

3. Xorijiy investitsiyalarni o'zlashtirish bo'yicha yangi tizim joriy qilinadi. Gazeta.uz 11.07.2023yil.

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28 yanvar PF-60-son "2022 - 2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni <https://lex.uz/uz/docs/-5841063>

5. O'zbekiston Respublikasining 2019 yil 25 dekabr O'RQ-598-son «Investitsiya va investitsiya faoliyati to'g'risida» gi Qonuni, 3-modda. <https://lex.uz/docs/-4664142>

6. A.Sh.Bekmurodov. Xorijiy investitsiyalar. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2012 – T. – O'quv qo'llanma.

7. A.B.Vaxobov. Xorijiy investitsiyalar. – Toshkent: Moliya, 2010. – T. – O‘quv qo‘llanma.

8. A.S.Azizov. To‘g‘ridan to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar jalb qilishda moliyaviy-iqtisodiy va mamlakat xatarlarini kamaytirish. Iqt. fan. bo‘y. fals. dokt. (PhD) diss. Avtoref. – Toshkent: 2021. – 11 b.

9. Begaliyeva, M. (2024). Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya. *Modern Science and Research*, 3(12), 321-324.

10. Begaliyeva, M. A. (2025). E-biznesni rivojlanish strategiyasi. *Golden brain*, 3(4), 79-83.

11. A.O. Azimov. 2024. O‘zbekistonda ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotning asosiy yo‘nalishlari. – *Ekonomika i sosium*, 88-92.

12. A.O. Azimov. 2024. Suv tejavchi texnologiyalardan foydalanishning hosildorlikni oshirishdagi o‘rni va ahamiyati. – *Ekonomika i sosium*, 502-508,

13. A.O. Azimov, M. A. Begaliyeva 2025-yil Viloyatda chorvachilik mahsulotlarini o‘tgan yilga nisbatan o‘zgarishi, № 3-son, 283-288.

14. interonconf.org+1Взгляд.uz+1.

Marketing

ilmiy, amaliy va ommabop jurnali

Muharrir: Xakimov Ziyodulla Axmadovich
Ingliz tili muharriri: Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich
Rus tili muharriri: Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li
Musahhah: Karimova Shirin Zoxid qizi
Sahifalovchi va dizaynerlar: Sadikov Shoxrux Shuxratovich
Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

2025-yil, mart, 3-son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: info@marketingjournal.uz
Bot: [@marketinjournlbot](https://t.me/marketinjournlbot)
Tel.: +998977838464, +998939266610

Jurnalning rasmiy sayti: <https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: **9710**. ГOCT 7.56-2002 " Seriyali nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlataro standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**